

Věc C-82/21

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

9. února 2021

Předkládající soud:

Sąd Rejonowy dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie (Polsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

13. října 2020

Žalobci:

B. S.

Ł. S.

Žalovaná:

M.

Předmět původního řízení

Návrh znějící na zaplacení určité peněžité částky z důvodu bezdůvodného plnění v souvislosti s platbami splátek jistiny a úroků na základě smlouvy o hypotečním úvěru, která obsahuje zakázaná smluvní ujednání.

Předmět a právní základ předběžné otázky

Výklad unijního práva, zejména čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS, jakož i zásad rovnocennosti, efektivity a právní jistoty a článku 267 SFEU

Předběžná otázka

Musí být čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve

spotřebitelských smlouvách, jakož i zásady rovnocennosti, efektivity a právní jistoty vykládány v tom smyslu, že brání soudnímu výkladu vnitrostátní právní úpravy, podle kterého je nárok spotřebitele na vrácení částek bezdůvodně zaplacených na základě zneužívajícího ujednání smlouvy uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem promlčen po uplynutí lhůty deseti let, která začíná běžet od každého plnění ze strany spotřebitele, a to i v případě, že spotřebitel o zneužívající povaze tohoto ujednání nevěděl?

Dovolávaná ustanovení unijního práva

Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících ujednáních] ve spotřebitelských smlouvách: dvacátý první a dvacátý čtvrtý bod odůvodnění; čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 a 2

Dovolávaná ustanovení vnitrostátního práva

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 Kodeks cywilny (zákon ze dne 23. dubna 1964 Občanský zákoník) (Dz. U. 1964 č. 16 pol. 93, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „občanský zákoník“)

Článek 5. Nelze využít svého práva způsobem, který by byl v rozporu se socioekonomickým účelem tohoto práva nebo se zásadami společenského soužití. Takové jednání nebo opomenutí nositele práv se nepovažuje za výkon práva a není chráněn.

Článek 22¹. Za spotřebitele se považuje fyzická osoba, která činí s podnikatelem právní jednání přímo nesouvisející s její hospodářskou nebo profesní činností.

Článek 117 § 1. S výhradou výjimek stanovených zákonem se majetkové nároky promlčují.

Po uplynutí promlčecí lhůty může povinná osoba tento nárok neuspokojit, ledaže se vzdá uplatnění námítky promlčení. Článek 117 § 2. Vzdání se námítky promlčení před uplynutím promlčecí lhůty je však neplatné.

Článek 118 (ve znění platném do 8. července 2018). Nestanoví-li zvláštní ustanovení jinak, činí promlčecí lhůta deset let, a v případě nároků na pravidelné dávky a nároků spojených s provozováním hospodářské činnosti činí tři roky.

Článek 118 (ve znění platném od 9. července 2018). Nestanoví-li zvláštní ustanovení jinak, činí promlčecí lhůta šest let, a v případě nároků na pravidelné dávky a nároků spojených s provozováním hospodářské činnosti činí tři roky. Konec promlčecí lhůty je však stanoven na poslední den kalendářního roku, s výjimkou případu, kdy je promlčecí lhůta kratší než dva roky.

Článek 120 § 1. Promlčecí lhůta začíná běžet dnem, kdy se nárok stal splatným. Pokud splatnost nároku závisí na konkrétním jednání oprávněné osoby, běží lhůta

ode dne, kdy by se nárok stal splatný, pokud by oprávněná osoba takto jednala v nejbližším možném termínu.

Článek 123 § 1. Promlčecí doba se přerušuje: 1) jakýmkoli jednáním před soudem nebo jiným orgánem příslušným k projednávání případů nebo vymáhání nároků daného typu, nebo před rozhodčím soudem, které je přímo podniknuto za účelem výkonu nebo určení, uspokojení nebo zajištění nároku; 2) uznáním nároku povinné osoby; 3) zahájením mediace.

Článek 124 § 1. Po každém přerušení začíná běžet promlčecí lhůta znovu.

Článek 124 § 2. Pokud je promlčecí lhůta přerušena procesním úkonem u soudu nebo jiného orgánu příslušného k projednávání případů nebo vymáhání nároků daného typu, nebo před rozhodčím soudem nebo zahájením mediace, promlčecí lhůta nezačíná běžet znovu, dokud toto řízení není ukončeno.

Článek 385¹ § 1. Ujednání spotřebitelské smlouvy, která nebyla sjednána individuálně, nejsou pro spotřebitele závazná, pokud jeho práva a povinnosti upravují způsobem, který je v rozporu s dobrými mravy a hrubě porušuje jeho zájmy (zakázaná smluvní ujednání). Uvedené neplatí pro ustanovení týkající se hlavních plnění stran, především ceny nebo odměny, pokud byla jednoznačně formulována.

Článek 385¹ § 2. Není-li některé ze smluvních ujednání smlouvy podle § 1 pro spotřebitele závazné, zůstávají ostatní části smlouvy pro strany závazné.

Článek 385¹ § 3. Za smluvní ujednání, která nebyla sjednána individuálně, se považují ujednání, která spotřebitel nemohl skutečně ovlivnit. Jedná se zejména o smluvní ujednání převzatá ze vzorové smlouvy, která byla spotřebiteli navržena druhou smluvní stranou.

Článek 385¹ § 4. Důkazní břemeno v otázce, zda bylo ujednání sjednáno individuálně, nese ten, kdo se ho dovolává.

Článek 385². Slučitelnost smluvních ujednání s dobrými mravy se posuzuje s ohledem na stav v době uzavření smlouvy, s přihlédnutím k jejímu obsahu, k okolnostem, které provázely její uzavření, jakož i k dalším smlouvám souvisejícím se smlouvou, v níž jsou obsažena posuzovaná ujednání.

Článek 405. Každý, kdo získá majetkovou výhodu bez právního základu na úkor jiného, je povinen tuto výhodu vydat, a pokud to není možné, vrátit její hodnotu.

Článek 410 § 1. Ustanovení předchozích článků se použijí zejména na jakékoli bezdůvodné plnění.

Článek 410 § 2. Plnění je bezdůvodné, pokud osoba, která takové plnění poskytla, nebyla povinna je poskytnout vůbec nebo osobě, které ho poskytla, nebo pokud důvod plnění zanikl nebo nebylo dosaženo zamýšleného účelu plnění, nebo pokud

právní jednání zavazující k poskytnutí plnění bylo neplatné a nestalo se platným poté, co bylo plnění poskytnuto.

Článek 442¹ § 1 (ve znění platném do 26. června 2017). Nárok na náhradu škody způsobené protiprávním jednáním se promlčuje po třech letech ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o škodě a kdo je povinen ji nahradit. Tato lhůta však nesmí překročit deset let ode dne, kdy došlo ke škodné události.

Článek 442¹ § 1 (ve znění platném od 27. června 2017). Právo na náhradu škody způsobené protiprávním jednáním se promlčuje po třech letech ode dne, kdy se poškozený dozvěděl nebo mohl s veškerou požadovanou řádnou péčí dozvědět o škodě, a kdo je povinen ji nahradit. Tato lhůta však nesmí překročit deset let ode dne, kdy došlo ke škodné události

Stručné shrnutí skutkového stavu a řízení

- 1 V roce 2006 strany uzavřely smlouvu o hypotečním úvěru indexovaném směnným kurzem švýcarského franku (CHF), jejímž předmětem bylo poskytnutí úvěru žalobcům ze strany žalované na financování nákladů na stavbu domu. Měnou indexace úvěrů byl CHF. Doba poskytnutí úvěru byla 360 měsíců, tj. od 8. 8. 2006 do 5. 8. 2013. Úvěr byl splácen v postupně se snižujících splátkách jistiny a úroků. Zpočátku byla úroková sazba úvěru 2,25 % ročně, dočasně (během doby pojištění úvěru) byla zvýšena na 3,25 %. Banka poskytla hypoteční úvěr indexovaný nákupním směnným kurzem CHF podle kurzového lístku banky. Výše úvěru vyjádřená v CHF se stanovila na základě nákupního směnného kurzu CHF z kurzového lístku banky k datu a hodině vyplacení úvěru nebo tranše. Úvěr byl úročen variabilní úrokovou sazbou, která byla ke dni uzavření smlouvy stanovena na částku uvedenou ve smlouvě. Ke změně úrokové sazby úvěru mohlo dojít v případě změny referenční sazby stanovené pro dotyčnou měnu a změny finančních parametrů peněžního a kapitálového trhu v zemi, jejíž měna je základem pro indexaci. Splátky jistiny a úroků byly placeny v polských zlotých (PLN) po jejich přepočtu podle prodejního směnného kurzu CHF z kurzového lístku banky platného k datu splácení.
- 2 Dne 8. prosince 2008 strany uzavřely dodatek úvěrové smlouvy, na jejímž základě je úrokovou sazbou úvěru základní sazba 3M LIBOR zvýšená o marži banky 0,57 %.
- 3 Svou žalobou se žalobci domáhali, aby bylo žalované uloženo zaplatit jim částku 74 414,52 PLN se zákonným úrokem z prodlení z důvodu získání bezdůvodného plnění ze strany žalované na úkor žalobců v souvislosti s inkasováním splátek jistiny a úroků na základě smlouvy o hypotečním úvěru indexovaném směnným kurzem CHF ze dne 4. 8. 2006. Žalobci zároveň uvedli, že pokud by bylo zjištěno, že zneužívající povaha výše uvedených smluvních ujednání vedla k neplatnosti celé smlouvy o úvěru, žalovaná by jim měla vrátit ekvivalent všech splátek úvěru zaplacených v období od 5. 10. 2006 do 5. 3. 2010. V reakci na žalobu žalovaná navrhuje žalobu zamítnout.

- 4 Na jednání žalobci uvedli, že žádné z jimi zpochybňovaných ustanovení smlouvy o úvěru nebylo s žalovanou bankou sjednáno individuálně. Zaměstnanci banky neposkytli žalobcům historické směnné kurzy CHF/PLN a neinformovali je, že v souvislosti s uzavřením smlouvy o úvěru bude žalobcům uložena povinnost nést náklady na kurzové rozpětí a kurzové riziko. Žalobci nebyli poučeni o tom, jak mohou omezit své kurzové riziko, a nebylo jim vysvětleno, jak žalovaná banka sestavuje svůj kurzovní lístek a jak stanoví kurzové rozpětí. Žalobci rovněž nebyli informováni o tom, jaká pravidla se použijí při změně úrokové sazby jejich úvěru, a zejména jaké parametry bere banka v úvahu při rozhodování o změně úrokové sazby. Ke dni uzavření smlouvy o úvěru neměli žalobci žádné právní ani ekonomické vzdělání, žádné zkušenosti s prací v bance nebo jiných finančních institucích, neměli žádný příjem ani úspory v CHF.

Hlavní argumenty účastníků původního řízení

- 5 Podle žalobců obsahuje posuzovaná smlouva zakázaná smluvní ujednání zahrnující přepočítání úvěru a splátek úvěru na základě směnného kurzu CHF (§ 7 odst. 1 a § 11 odst. 5 úvěrové smlouvy) a možnost žalované změnit úrokovou sazbu (§ 10 odst. 2 úvěrové smlouvy). Podle jejich názoru má to, že se výše uvedená smluvní ujednání nepoužijí, za následek, že od nich žalovaná inkasovala vyšší částky splátek úvěru, a tedy požadují po ní částku ve výši 74 414,52 PLN, což je rozdíl mezi částkou zaplacených splátek úvěru (213 305,35 PLN) a správnou výší těchto splátek (138 890,83 PLN) za období od 7. září 2009 do 6. června 2017. Žalovaná je naopak toho názoru, že smlouva o úvěru uzavřená stranami není neplatná a neobsahuje zakázaná smluvní ujednání. Žalovaná vznesla rovněž námitku promlčení.

Stručné shrnutí odůvodnění podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 6 V projednávané věci žalobci zpochybňují tzv. přepočítací klauzule obsažené ve smlouvě o úvěru a vycházející ze vzorové smlouvy používané žalovanou bankou (§ 7 odst. 1 a § 11 odst. 4 úvěrové smlouvy) a tzv. klauzule o variabilní sazbě (§ 10 odst. 2 úvěrové smlouvy v původním znění). Tato ujednání byla mnohokrát předmětem soudního přezkumu a jsou téměř jednotně považována za zakázaná smluvní ujednání ve smyslu čl. 385¹ § 1 občanského zákoníku. Předmětem kontroverze jsou však důsledky zneužívající povahy výše uvedených ujednání. Pokud jde o důsledky neuplatnitelnosti ujednání, lze v současné judikatuře nalézt dva protichůdné názory. Podle prvního názoru by se s úvěrovou smlouvou indexovanou v cizí měně mělo po odstranění přepočítacích klauzulí zacházet jako s úvěrovou smlouvou v PLN. Zatímco podle druhého názoru vede odstranění zakázaných přepočítacích klauzulí k neplatnosti celé smlouvy o úvěru. Rovněž z hlediska účinků neuplatnitelnosti klauzule o variabilní sazbě (§ 10 odst. 2) se utvořily dvě linie judikatury. Podle první z nich by po odstranění klauzule o variabilní úrokové sazbě měla být smlouva o úvěru považována za smlouvu o úvěru s pevnou úrokovou sazbou, a to se sazbou stejnou jako v den uzavření

smlouvy o úvěru. Podle druhé (v současné době převládající) judikatury má odstranění klauzule o variabilní úrokové sazbě ze smlouvy o úvěru za následek neplatnost smlouvy.

- 7 S ohledem na výše uvedené zamýšlí Sąd Rejonowy (okresní soud) prohlásit úvěrovou smlouvu uzavřenou stranami za neplatnou v plném rozsahu, což může být důsledkem jak prohlášení za zneužívající jak přepočítacích klauzulí, tak klauzule o variabilním úroku (§ 10 odst. 2), tak obou těchto ujednání. Předkládající si je vědom toho, že obsah § 10 odst. 2 smlouvy byl změněn v důsledku dodatku ze dne 8. prosince 2008, avšak posouzení, zda jsou smluvní ujednání zakázané povahy, by mělo být provedeno podle data uzavření smlouvy (385²občanského zákoníku), zatímco uznání, že § 10 odst. 2 smlouvy je zakázané smluvní ustanovení, které má za následek neplatnost smlouvy, by zneplatnilo úvěrovou smlouvu *ex tunc* (od samého počátku), a následně uzavřené dodatku by bylo tedy neúčinné. Neplatnost celé úvěrové smlouvy by znamenala, že jakékoli plnění poskytnuté na základě této smlouvy podle čl. 410 § 2 občanského zákoníku by představovalo bezdůvodné plnění, a podléhalo by tedy vrácení na základě článku 405 ve spojení s čl. 410 §1 občanského zákoníku. Žalovaná by tak mohla od žalobců požadovat vrácení ekvivalentu úvěru, který jim byl vyplacen (455 000 PLN), zatímco žalobci by mohli požadovat, aby jim žalovaná vrátila ekvivalent všech již zaplacených splátek úvěru.
- 8 V návaznosti na námitku promlčení vznesenou žalovanou, která by mohla z velké části zabránit tomu, aby bylo návrhu žalobců vyhověno, soud přezkoumává opodstatněnost této námítky a má za to, že na nárok žalobců je třeba uplatnit obecné pravidlo promlčení, které činí deset let pro nároky vzniklé před 9.7.2018 (článek 118 občanského zákoníku). Hlavním problémem v této souvislosti je posouzení, odkdy se má počítat promlčecí lhůta pro nárok žalobců a zde je rozhodující čl. 120 § 1 věta 1 občanského zákoníku. Judikatura naznačuje, že promlčecí lhůta pro nárok na vrácení bezdůvodného obohacení (bezdůvodného plnění) začíná běžet ode dne, kdy by mělo být obohacení (plnění) vráceno, kdyby věřitel vyzval dlužníka k plnění závazku v nejkratší možné lhůtě, tj. v takové lhůtě od bezdůvodného obohacení, která je nezbytná k jeho vrácení bez zbytečného odkladu. Pro určení počátku běhu promlčecí lhůty nezáleží na tom, kdy se oprávněná osoba dozvěděla, že plnění bylo bezdůvodné, nebo kdy skutečně vyzvala dlužníka k jeho vrácení. Výše uvedené závěry se vztahují i na případy poskytnutí bezdůvodného plnění při plnění neplatných smluvních ujednání v situaci, kdy si strana neplatnosti těchto ujednání nebyla vědoma. Důsledkem výše uvedeného pohledu by platil v projednávaném případě závěr, že nárok na vrácení každé splátky úvěru zaplacené v období od 5. října 2006 do 5. března 2010 se promlčel po 10 letech od data platby jednotlivých splátek. Vzhledem k tomu, že žaloba na zaplacení byla v projednávané věci podána dne 7.8.2019, znamená to, že nárok na zaplacení ekvivalentu všech splátek vyplacených dříve než 10 let před datem podání žaloby (7. srpna 2019), tj. před 7. srpnem 2009, by byl promlčen. Za těchto podmínek se předkládající soud táže, zda je výklad čl. 120 § 1 občanského zákoníku slučitelný s čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS, jakož i zásadami rovnocennosti, efektivity a právní jistoty.

9 Ochrana spotřebitele není bezpodmínečná¹ a stanovení přiměřených lhůt pro podání opravného prostředku je v zájmu právní jistoty v souladu s právem EU². Vnitrostátní předpisy upravující ochranu spotřebitelů zároveň nemusí být méně příznivé než postupy v obdobných vnitrostátních situacích (zásada rovnocennosti) nebo organizovány takovým způsobem, aby byl výkon pravomocí svěřených unijním právem nadměrně obtížný nebo prakticky nemožný (zásada účinnosti)³. Mezi přiměřené a účinné prostředky, které mají spotřebitelům zaručit účinnou právní ochranu, musí patřit možnost podat žalobu nebo odpor za přiměřených procesních podmínek, aby výkon práv spotřebitelů nepodléhal podmínkám, zejména pokud jde o lhůty či poplatky, které nadměrně ztěžují nebo v praxi znemožňují výkon práv zaručených směrnicí 93/13⁴. Z toho vyplývá, že unijní právo nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví promlčecí lhůtu pro žalobu o uznání restitučních účinků takového prohlášení neplatnosti, s výhradou zásad rovnocennosti a efektivity.⁵ Je proto nutné analyzovat, zda konkrétní úprava promlčení majetkového nároku spotřebitele zajišťuje dodržení zásad rovnocennosti a efektivity. Lhůta musí být skutečně dostatečná pro přípravu a podání účinného opravného prostředku.⁶ Přezkum pravidel upravujících promlčení nároku spotřebitele se však nemůže omezit na zohlednění délky promlčecí lhůty, ale musí rovněž zahrnovat podmínky jejího uplatnění, včetně zejména způsobu, jakým tato lhůta začíná běžet⁷. Zvláštní pozornost zde musí být věnována dvěma rozsudkům Soudního dvora. V rozsudku ze dne 9. července Soudní dvůr uvedl, že tříletá promlčecí lhůta, která začíná běžet ode dne úplného splnění smlouvy, nemůže spotřebiteli zajistit účinnou ochranu, pokud hrozí, že tato lhůta uplyne ještě před tím, než se spotřebitel může dozvědět o zneužívající povaze ujednání obsaženého v této smlouvě. Taková lhůta tudíž nadměrně ztěžuje výkon práv tohoto spotřebitele přiznaných směrnicí 93/13.⁸ Z výše uvedeného vyplývá, že

¹ Viz rozsudky Soudního dvora ze dne 21. prosince 2016, Gutierrez Naranjo, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, bod 68, a ze dne 16. července 2020, Caixabank, C-224/19 a C-259/19, bod 82.

² Viz rozsudky Soudního dvora ze dne 6. října 2009, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, bod 41; ze dne 21. prosince 2016, Gutierrez Naranjo, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, bod 69, a ze dne 16. července 2020, Caixabank, C-224/19 a C-259/19, bod 82.

³ Viz rozsudky Soudního dvora ze dne 26. října 2006, Mostaza Claro, C-168/05, bod 24; ze dne 3. dubna 2019, Aqua Med., C-266/18, bod 47; ze dne 26. června 2019, Addiko Bank, C-407/18, bod 46, a ze dne 16. července 2020, Caixabank, C-224/19 a C-259/19, bod 83.

⁴ Viz rozsudky Soudního dvora ze dne 1. října 2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, bod 59; ze dne 21. dubna 2016, Radlinger a Radlingerova, bod 40, a ze dne 13. září 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, bod 63.

⁵ Viz rozsudek Soudního dvora ze dne 16. července 2020, C-224/19 a C-259/19, Caixabank, bod 83.

⁶ Rozsudek Soudního dvora ze dne 29. října 2015, BBVA, C-8/14, bod 29.

⁷ Viz rozsudek Soudního dvora ze dne 9. července 2020, SC Raiffeisen Bank, C-698/18 a C-699/18, bod 61.

⁸ Viz rozsudek Soudního dvora ze dne 9. července 2020, SC Raiffeisen Bank, C-698/18 a C-699/18, bod 67.

zásada efektivity brání tomu, aby žaloba na vrácení plnění podléhala promlčecí lhůtě tří let, která začíná běžet ode dne, kdy dotčená smlouva skončila, nezávisle na tom, zda spotřebitel k tomuto datu věděl nebo mohl rozumně vědět o zneužívající povaze ujednání této smlouvy uplatněné na podporu jeho restituční žaloby, přičemž taková pravidla o promlčení mohou nadměrně ztížit výkon práv tohoto spotřebitele přiznaných směrnicí 93/13⁹. Na druhé straně v rozsudku ze dne 16. července 2019 Soudní dvůr uvedl, že vzhledem k tomu, že pětiletá promlčecí lhůta, která začíná běžet od uzavření smlouvy, vede k tomu, že se spotřebitel může domáhat vrácení částek uhrazených na základě smluvního ujednání prohlášeného za zneužívající pouze během prvních pěti let po podpisu smlouvy, bez ohledu na to, zda si byl nebo mohl být rozumně vědom zneužívající povahy tohoto ujednání, může nadměrně ztížit výkon práv tohoto spotřebitele přiznaných směrnicí 93/13 a porušit tak zásadu efektivity ve spojení se zásadou právní jistoty.¹⁰ Podle Soudního dvora musí být při přezkumu vnitrostátních pravidel promlčení žalob z hlediska jejich souladu se zásadou efektivity věnována zvláštní pozornost datu, kdy začíná běžet promlčecí lhůta pro podání žaloby spotřebitele. V tomto ohledu je obzvláště důležité, že systém ochrany zavedený směrnicí 93/13 vychází z myšlenky, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli z hlediska jak vyjednávací síly, tak úrovně informovanosti, což ho vede k tomu, že přistupuje na podmínky předem vyhotovené prodávajícím nebo poskytovatelem, aniž může ovlivnit jejich obsah¹¹. Je proto možné, že si spotřebitelé nejsou vědomi nepřiměřenosti podmínky v hypoteční smlouvě nebo že nerozumí rozsahu jejich práv podle směrnice 93/13.¹² Zdá se, že analýza výše uvedené judikatury naznačuje, že promlčecí doba pro nárok spotřebitele by neměla začít plynout, dokud se spotřebitel nedozví o nepřiměřenosti smluvní podmínky, nebo alespoň v případě, že by měl takové znalosti přiměřeně získat. Takový závěr se jeví jako zvláště přiměřený v případě úvěrové smlouvy uzavřené na dobu 30 let. Spotřebitel, který po dobu několika let splnil smlouvu obsahující zneužívající ujednání, mohl od počátku vědět o zneužívající povaze těchto ujednání.

- 10 S ohledem na výše uvedené se jeví, že restriktivní výklad výše uvedeného čl. 120 § 1 občanského zákoníku je v rozporu s uvedeným čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS, jakož i zásadou efektivity a právní jistoty. Uvedené ustanovení vnitrostátního práva musí být tedy vykládáno v tom smyslu, že promlčení nároku spotřebitele na vrácení plnění poskytnutého na základě smlouvy

⁹– Viz rozsudek Soudního dvora ze dne 9. července 2020, SC Raiffeisen Bank, C-698/18 a C-699/18, bod 75.

¹⁰– Viz rozsudek Soudního dvora ze dne 16. července 2020, Caixabank, C-224/19 a C-259/19, bod 91.

¹¹– Viz rozsudky Soudního dvora ze dne 19. prosince 2019, Bondora, C-453/18 a C-494/18, bod 40, a ze dne 9. července 2020, SC Raiffeisen Bank, C-698/18 a C-699/18, bod 67.

¹²– Viz rozsudky Soudního dvora ze dne 13. září 2018, Profi Credit Polska, bod 69, a ze dne 16. července 2020, Caixabank, C-224/19 a C-259/19, bod 90.

obsahující zneužívající klauzule musí v každém případě začít v okamžiku poskytnutí plnění, ale pouze tehdy, když spotřebitel věděl o zneužívající povaze tohoto ujednání. Sledovaného účinku nelze dosáhnout pouze použitím článku 5 občanského zákoníku tak, že umožňuje považovat námitku promlčení za výraz zneužití subjektivního práva žalovaným, a tudíž mít za to, že uplatnění tohoto žalobního důvodu nevyvolává právní účinky.

- 11 Úvěrové smlouvy (zejména hypoteční úvěr) jsou často uzavírány po dobu několika let a spor o tom, zda je smluvní klauzule přípustná, může nastat více než deset let po jejím uzavření. Může tedy vyvstat otázka, zda je vnitrostátní právní úprava v souladu s čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13/EHS v rozsahu, v němž omezuje restituční účinky kvalifikace zneužívajícího ujednání (riziko, že spotřebitel získá zpět pouze část bezdůvodného obohacení v případě uplatnění promlčení). Například v případě, že banky účtují rozpětí v souvislosti s převodem plateb provedených spotřebitelem v PLN na cizí měnu, budeme se muset vypořádat s mnoha nároky na vrácení rozpětí, jejichž promlčecí doba bude začít samostatně pro každou splátku půjčky splacenou dlužníkem.
- 12 Pokud jde o otázku promlčecí lhůty banky pro splacení jistiny úvěru, sám Soudní dvůr uvádí, že zrušení smlouvy v důsledku zneužívající povahy části jejích ujednání má v zásadě stejné důsledky jako to, že se zbývající dlužná částka úvěru stane okamžitě splatnou.¹³ Je nesporné, že promlčecí lhůta pro podání žaloby banky v rozsahu, v němž spadá do její hospodářské činnosti, činí 3 roky (článek 118 občanského zákoníku). Naproti tomu použití čl. 120 § 1 občanského zákoníku v souladu s výše uvedenou judikaturou znamená, že tato lhůta musí začít běžet od počátku uvolnění úvěru, takže v projednávané věci je nárok banky na vrácení odpovídající jistiny úvěru zcela promlčen.
- 13 Situace, kdy by nárok spotřebitele na zaplacení za nesprávné plnění vyplývající z neplatné smlouvy o půjčce byl považován za alespoň částečně promlčený v případě, že by obdobný bankovní nárok nebyl promlčen vůbec (a to navzdory formálně kratší promlčecí lhůta), by bylo pro spotřebitele zvláště škodlivé a rozhodně by nespĺňovalo záruky stanovené směrnicí 93/13. V tomto stavu by dokonce spotřebitele, kteří by znali a chápali jejich práva, bylo možné odradit, aby se jich domáhali ze strachu, že v nejlepším případě mohou získat pouze náhradu za část poskytované služby, zatímco banka má právo vymáhat všechny dluhy od nich.
- 14 Otázka, zda se má za to, že nárok spotřebitele je z těchto důvodů promlčen, tedy není v rozporu se zásadou rovnocennosti. Pokud jde o zásadu rovnocennosti, z judikatury Soudního dvora vyplývá, že dodržování této zásady vyžaduje, aby se dotčené vnitrostátní pravidlo použilo bez rozdílu na žaloby, které jsou založeny na porušení unijního práva, i na žaloby, které jsou založeny na porušení

¹³– Viz rozsudky Soudního dvora ze dne 30. dubna 2014, Kásler, C-26/13, bod 84, a ze dne 26. března 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia, C-70/17 a C-179/17, bod 58.

vnitrostátního práva, mají-li podobný předmět a důvod.¹⁴ Porušení zásady rovnocennosti lze vnímat z jiného důvodu, a sice značný rozdíl v počátku běhu promlčecí lhůty pro podání žaloby na náhradu škody způsobené protiprávním jednáním (čl. 442¹ § 1 občanského zákoníku), který nemůže začít, dokud poškozený nevěděl o škodě a osobě, která ji musí nahradit, a o žalobě na vydání bezdůvodného obohacení (čl. 120 § 1 občanského zákoníku). Obě tyto žaloby mají společné vlastnosti, a sice žaloby na základě závazků, které nemají svůj původ v právních aktech (včetně smluv), ale z některých skutečností, z nichž zákon spojuje určité právní následky. Takový rozdíl je tedy výrazem porušení zásady rovnocennosti. Pokud by totiž spotřebitel ztratil zdroje banky v důsledku protiprávního jednání banky nebo osoby, za niž je banka odpovědná, promlčecí lhůta nároku spotřebitele by začala běžet na základě čl. 442¹ § 1 občanského zákoníku později. Je totiž obtížné identifikovat důvody, které by odůvodňovaly odlišování postavení spotřebitele v obou uvedených případech.

- 15 Předkládající soud navrhuje odpovědět tak, že čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13, jakož i zásady rovnocennosti, efektivit a právní jistoty musí být vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátnímu soudnímu výkladu, podle kterého promlčecí lhůta pro vrácení částek zaplacených bez řádného důvodu na základě zneužívajícího ujednání smlouvy uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem začíná běžet před tím, než se spotřebitel dozvěděl o zneužívající povaze smluvního ujednání nebo o něm měl vědět.

¹⁴– Viz rozsudky Soudního dvora ze dne 27. února 2014, Pohotovost', C-470/12, bod 47, a ze dne 9. července 2020, SC Raiffeisen Bank, C-698/18 a C-699/18, bod 67.